

El diccionari

Publicat a *Crònica d'ensenyament*, 69, p. 7, octubre de 1994

És desolador comprovar com molts universitaris tenen autèntiques dificultats per manejar un diccionari: confusió sobre l'ordre alfabètic, dubtes per buscar una expressió com ara *ull de poll*, ignorància sobre les abreviatures i els símbols usats, o incapacitat per distingir les diverses accepcions d'un mot. Encara més: et cau l'ànima als peus quan descobreixes que, més enllà d'aquestes mancances, els estudiants no tenen cap interès a consultar un diccionari, que tampoc en tenen cap a casa —o només l'escolar de quan feien bàsica!— i que, en definitiva, troben la vida acadèmica la mar de normal, sense aquestes andròmines incòmodes anomenades diccionaris.

Em sembla molt greu, perquè l'ús del diccionari -o d'una gramàtica, d'una enciclopèdia o d'un manual- és un signe clar d'autonomia en l'aprenentatge. Qui consulta diccionaris manté una actitud de recerca constant en el coneixement. Està permanent insatisfet amb el que sap i s'espavila a aprendre més, a omplir de sentit el desconegut, a tirar sempre endavant. En canvi, qui no usa diccionaris, es conforma amb el que sap, amb el mínim possible, amb una mandrosa actitud de supervivència lingüística. S'ha convertit en un fòssil de l'aprenentatge!

La nostra cultura amaga alguns prejudicis ben perniciosos sobre el diccionari. Fixeu-nos-hi. No es pot pas dir que consultar sovint un diccionari sigui un símptoma de saviesa... més aviat es relaciona amb la ignorància, oi? La imatge de persona saberuda, experta, informada, no inclou la consulta del diccionari, sinó que l'exclou. Només veiem el diccionari a l'escola, en l'adolescència, abans d'assolir la llicenciatura. Amb l'arribada al món del treball, el diccionari desapareix. D'aquesta manera estem entenent el saber com un camp limitat, parcel·lat, immòbil, i la nostra formació com una cursa tancada i amb una meta final, exclusiva d'una etapa de la nostra vida. Estem desaprovechant el diccionari com a instrument constant per a la formació continuada de la persona.

L'escola també ens reserva alguns disbarats. El diccionari sembla confinat a la classe de llengua. Les matemàtiques, la física o la gimnàstica no necessiten diccionari, perquè no treballen la llengua. Vana il·lusió! Em pregunto: Hi ha alguna activitat que no necessiti la llengua? Si aprendre física és aprendre a parlar de física, és clar que ens cal un diccionari de termes físics a l'aula! Per entendre la llei de la gravetat s'han de conèixer termes com *força*, *massa* o *quilopond*.

Heus-ne aquí un altre: els nens i les nenes no estan preparats per usar el diccionari, només el poden utilitzar els més grans. Mentida! Els més petits s'han d'anar acostumant a usar el diccionari, a buscar el que no entenen, a ser autònoms. Potser no poden manejar físicament un llibre gros, de lletra menuda i fulls com tels de ceba, però per això hi ha diccionaris escolars, que tenen la funció de superar aquestes limitacions i preparar nens i joves per a un futur accelerat, canviant, ple de mots nous i desconeguts.

En resum, el nostre diccionari parla. L'ús que fem del diccionari ens diu moltes coses sobre nosaltres mateixos. *Digue'm si fas servir diccionari, quin, quan i com, i et diré quina mena d'aprenent ets.*

Daniel Cassany